

כתובות עג

משה שווערד

1. תוספות מסכת כתובות דף עב עמוד ב ד"ה על מנת

על מנת שאין עליה נדרים כו' - תימה לר"י מאי איריא על מנת אפי' בסתם נמי דהא בפ' אף על פי (לעיל דף נז:) גזרינן שלא תאכל ארוסה בת ישראל בתרומה גזירה משום סימפון [1] וי"ל דלרב דאמר בגמ' קידשה על תנאי וכנסה סתם צריכה הימנו גט נקט קידשה על תנאי משום סיפא לאשמועינן דאע"ג דקידשה על תנאי בעיא גט ולשמואל נמי נקט ע"מ למימרא דבכל ענין אינה מקודשת אפי' כנסה אח"כ סתם כדאמרינן בגמרא [2] ועי"ל דנהי דשייך בה סימפון אפי' בקידשה סתם ולא תאכל בתרומה מ"מ צריכה גט מדבריהם או מדאורייתא מספק ומיהו כתובה לית לה לכ"ע אפילו קידשה סתם כדחניא לעיל ואם אמר אי אפשי באשה נדרנית תצא שלא בכתובה ואפי' מאן דפליג לא פליג אלא משום דקסבר הוא נתן אצבע בין שיניה הא לאו הכי מודה דאין לה כתובה והא דנקט במתני' וכנסה ה"ה אפי' לא כנסה בעיא גט אלא נקט כנסה דאפ"ה לית לה כתובה ולרב דמוקי לה סיפא בקידשה על תנאי וכנסה סתם ה"ה דאפי' קידשה סתם וכנסה סתם תצא שלא בכתובה אלא נקט קידשה על תנאי לאשמועינן דאפי' הכי כתובה הוא דלא בעיא גיטא בעיא ...

2. שיטה מקובצת על כתובות דף עב/ב

הקשו בתוס' מאי איריא ע"מ אפילו בסתם נמי דהא אמרינן בפרק אע"פ דחיישינן לסמפון שלא תהא זרה אוכלת בתרומה למפרע מכלל דאפילו קדשה סתם ונמצא עליה נדרים אינה מקודשת. ונדרים ומומין חדא נינהו. וסמפון מיקרי כל מאי דמבטל הקידושין ולשון סמפון הוא בטול כדפירש"י ז"ל לעיל ואין לך מום גדול מאשה נדרנית דבעון נדרים בנים מתים ונדרים ומומין חדא נינהו וכדפירשו ז"ל בסמוך הלכך קושיית התוספות קאי נמי אנדרין [3] ובחידושי ריב"ש כתיב דיש מי שמחלק ואומר דהכא בסתם מומין כגון כל המומין הפוסלין בכהנים ובהיא דארוסה בת ישראל משום סמפון דמומין גדולים כגון בעל פוליוס ודכותיה והתוספות לא חלקו כן משום דס"ל דאין לך מום גדול מאשה נדרנית ולכך הקשו קושייתם על ארישא ובנדרים הקשו להדיא על אסיפא דמומין דהיינו סמפון ממש ודוק:

3. תוספות מסכת כתובות דף עב עמוד ב ד"ה על מנת

...וא"ת לפי מאי דפרישית דקידשה סתם צריכה גט מאי שנא דבנמצאת אילונית אינה צריכה גט דתנן בריש יבמות (דף ב: ושם) וכולן שנמצאו אילונית צרותיהם מותרות משמע דאפי' מדרבנן לא בעיא גט דאי בעיא גט אפי' מדרבנן לא היתה צרתה מותרת אלא חולצת ולא מתייבמת מידי דהוה אכל היכולה למאן ולא מיאנה דצרתה חולצת ולא מתייבמת וצריך לחלק בין מום דאילונית לשאר מומין ...

4. תוספות רא"ש על כתובות דף עב/ב

וא"ת לפי מה שפירשתי דקדשה סתם ונמצאו עליה מומין צריכה גט מאי שנא מנמצאת אילונית דאינה צריכה גט כדמוכח בפ"ק דיבמות דתנן וכולן שמתו או מיאנו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות אלמא מדשריא צרתה א"כ חשבין קדושי אחיו קדושין של טעות ואפי' גט מדרבנן לא בעיא דאי בעיא גט מדרבנן היתה צרתה חולצת ולא מתייבמת מידי דהוה אכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת דהוויא צרת ערוה מדרבנן אלא ודאי לא בעיא גיטא כלל ומאי שנא שאר מומין ממום דאילונית, וי"ל דיש חלוק בין מום של אילונית לשאר מומין דעיקר דעתו של אדם הנושא אשה בשביל בנים ולהכי הוויא אילונית קדושי טעות:

5. שערים מצויינים בהלכה

שכתבנו מזה ביותר. ויש לרדן מזה גם להיפך באשה שהיא טוענת דאין להבעל גבורת אנשים, והוא מונע ליתן לה גט, ויש סברא לומר דזה ודאי מום גדול, שאין האשה מתפייסת במום כזה, ואפשר דגרע מאילונית באשה, אבל עי' בתוס' (יבמות סה: ד"ה כי הא) בשם תשו' הריצב"א דמבואר דצריכה גט, ועיי"ש מה שכתבנו בזה. ובענין דהכא עי'

6. מאירי על כתובות דף עב/ב

אמר המאירי המקדש את האשה וכו' ונמצאו עליה נדרים בעדים ששמעו ונתקדשה סמוך להם בלא היתר חכם אינה מקדשת ואפילו גט אינה צריכה שקדושי טעות הם והוא אינו יכול להפר שאין אדם מיפר בקודמין ר"ל במה שנדרה קודם קדושין

7. קובץ הערות - סימן עו

(ב) והנה בכל הדברים הנעשים ע"י האדם ישנם שני אופנים:
(א) היכא דחלות הדין נעשה מכח האדם, כמו בכל הקנינים ובקידושין וגירושין, שהאדם הוא הפועל את חלות הדין. (ב) היכא שהמעשה בעצמה, בלא כח האדם, פועלת את חלות הדין, כמו בשחיטה דמתרת, אף דבעינן כח גברא, מ"מ האדם אינו המתיר, אלא השחיטה עצמה מתרת, אם נעשית כהלכתה.

ונפק"מ טובא משני האופנים האלו, דבמקום שהאדם הוא האוסר או המתיר, יש בידו להטיל תנאי, שמקדש או מגרש או מוכר על תנאי כך וכך, שאם יתקיים התנאי יחולו הקידושין והגירושין, ואם לאו לא יחולו, דחלות הדין נעשית ע"י רצונו, אבל השוחט בהמה, לא יוכל להטיל תנאי ולומר אם יתקיים התנאי תהא הבהמה ניתרת ואם לא יתקיים התנאי לא תהא ניתרת, דלאו בדידיה תליא מילתא, דהשחיטה בעצמה מתרת, ואין האדם המתיר.

וכן נפק"מ אם יוכל לקבוע זמן, דבקידושין וגירושין אפשר לקבוע זמן, שיחולו לאחר ל' יום, ואילו בשחיטה, א"א לשוחט לומר שתהא הבהמה ניתרת לאחר ל' יום. וכן בקנינים, יכול לעשות שיור בקנינו, כמו במקדש חוץ מפלוני, אי לאו היקשא לגירושין דבעינן כריתות [גיטין פ"ב ע"ב], ובמקום שהמעשה בעצמה עושה את חלות הדין, לא שייך שיור כלל.

וכן לענין חזרה לאחר המעשה, דבכל הקנינים שייך חזרה, אי לאו טעמא דלא אתי דיבור ומבטל מעשה [קידושין נ"ט ע"א], אבל בשוחט בהמה, אפילו אי נימא אתי דיבור ומבטל מעשה, לא שייך לחזור משחיטתו:

8. דף על הדף מסכת כתובות דף עב עמוד ב

במשנה: כל הפסולין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים.
האור שמח (בשול"ת סי' ט"ו) נשאל בחתן שטוען שלא ידע כי חסרים לכלתו שני שיניים אי יכול לבטל את השידוך בלי חרם וקנס, [עי' בית שמואל (סי' ל"ט סקי"א)].

והשיב האור שמח דלכאורה שפיר טענתו טענה, דגם חיסור שיניים בכלל מומים הפוסלין בכהנים הוא וכדתנן בבכורות (גג ב) דכהן שנשרו שיניו פסול משום מראית העין. אלא דכתב דשמע דבזמנינו מחולשת הדורות שרובן יש להן חולי שיניים ויש להן שן תותבת, וכיון דרובא הכי איתנהו אין כאן מקח טעות, ועע"ש.

9. רש"י על כתובות דף עב/ב

שלא תאכל בשר - דהוי עינוי נפש [1] ומתגנה עליו:

10. חדושי הרשב"א על מסכת כתובות דף עב/ב

[2] ומסתברא דנדרים אלו היינו טעמא לפי שהכעס ניכר בהן יותר ואי לאו שהיא אשה נדרנית ובעלת כעס לא היתה נודרת בנדרים אלו, ולפיכך יכול הוא לומר אי אפשר באשה נדרנית כזו דאין אדם דר עם נחש בכפיפה, אבל שאר נדרים יש נשים שאינן מקפידות להתקשט בהשרת שער ובקישוט הפנים והרחיצה כל זמן שאינן יושבות תחת בעליהן, ולפיכך אינו מקפיד בהן, כנ"ל:

11. תוספות רא"ש על כתובות דף עב/ב

מידי דקפדי ביה אינשי הויא קפידא. לא קאמר רב אשי אלא בהתנה סתם על מנת שאין עליה נדרים אבל אם פירש בהדיא ע"מ שאין עליך שום נדר בהא מודה רב אשי דבכל נדרים יכול להתנות אפי' לא קפדי ביה

אינשי, והכי איתא בירושלמי א"ר יוסי מתני' כשאמר לה על מנת שאין עליה נדרים אבל אם אמר לה על מנת שאין עליך כל נדר אפי' נדרה שלא לאכול חרובין נדר הוא:

12. מאירי על כתובות דף עב/ב

כבר ביארנו שאפילו אמר על מנת שאין עליך נדרים אין הכוונה אלא בשלשה נדרים והדומים להם אבל אם נמצאו עליה שאר נדרים לא הופקעו קדושיה בכך ואפילו אמר הוא אף על אלו אני מקפיד וזהו שאמרו בגמרא מידי דקפדי אינשי הוּו קפידא מידי דלא קפדי אינשי לא הוּו קפידא ואין גורסין כאן הוי קפידיה קפידא כמו שכתוב בקצת ספרים שאם כן יש במשמע שאפילו התנה בשאר נדרים אינו תנאי וזה אינו כלום שכל שהתנה ודאי קפידיה קפידא אפילו על מנת שאין עליך שום נדר כמו שביארנו וכן היא שנויה בתלמוד המערב והוא שאמרו שם אמר רבי יוסה מתניתין בשאמר לה על מנת שאין עליך נדרים אבל אם אמר לה על מנת שאין עליך כל נדר אפילו נדרה שלא תאכל חרובין נדר הוא ומכל מקום יש גורסין כן אלא שמפרשים לא הוי קפידיה קפידא על הדרך שפירשנוה:

13. שו"ע אה"ע סימן לט

(א) המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצא עליה אחד מג' נדרים אלו שדרך בני אדם להקפיד עליהם: שלא תאכל בשר, או שלא תשתה יין, או שלא תתקשט במיני צבעונים, אינה מקודשת. (ואינה צריכה גט) (טור). וה"ה לנדרים שבינו לבינה דהוּו בכלל נדרים שדרך בני אדם להקפיד עליהם. נמצא עליה נדר חוץ מאלו, אע"פ שהוא אומר: מקפיד אני על זה הרי זו מקודשת. ואם אמר לה: ע"מ שאין עליך כל נדר, אפילו נמצא שנדרה שלא תאכל חרובין, אינה מקודשת. ויש מי שאומר שחוששין שמה תלך אצל חכם ויתיר לה (ולכן אסורה להנשא בלא גט):

14. אילת השחר מסכת כתובות דף עג עמוד א

כיון שכנסה סתם אחוליה אחלי' לתנאיה. והא דמהני מחילה אפי' שלא פירש, היינו דעצם זה שכנסה הוי מעשה, וכדיבור מבטל דיבור דמי, אך קשה דהא בשעתו כשקידשה לא היו קידושי קדושין ואיך יחולו השתא [ובמקח וממכר כהאי גוונא י"ל דהשתא נקנה ע"י המעות שבידו]. אמנם הר"ן כתב דתלה הקידושין עד שידע אם יש נדרים, וכל שלא הקפיד בהם מקודשת. ויל"ע אם באמצע הפסיק להקפיד ואחרי זה חוזר ומקפיד, אם עדיין תלוי בתנאי או ברגע שלא הקפיד ירד התנאי. ויל"ע אם מועיל חזרה תוכ"ד על מחילת התנאי. כיון דברגע שמחל חלו הקידושין, נמצא דהוי כחוזר בו מהקידושין. ולסברת הר"ן דתלוי בדעתו, א"כ בתנאי שהיה להנאתה, אם מחלה לפני הנישואין בטל התנאי [וכ"מ בר"ן], וצ"ב הרי לא היא עשתה התנאי.

15. דבר יעקב מסכת כתובות דף עג עמוד א

[א] אמר אביי לא תימה טעמיה דרב כיון דכנסה סתם אחוליה לתנאיה - א. כתב הר"ן דמשמע שמי שמוחל על תנאו מהני מחילה לתנאי. וכן פוסק הרמב"ם [אישות ז - כג]. ומקשים התוס' [סוד"ה לא] והר"ן איך חלו הקידושין בלי קיום התנאי, הרי לא קידש על הצד שיש עליה נדרים. [1] ומתוך הר"ן [וכן משמע בתוס'] שכל תנאי שאדם מתנה להנאתו, כוונתו להתנות ע"מ שאני אקפיד אם יהיה עליך נדרים, וכיון שמחל על התנאי ואינו מקפיד, נחשב שקיים התנאי. [21] בתשובת הרא"ש [כלל לה - ט הובא באבנ"מ] [סימן לח - יד] וקו"ש ח"ב סימן מב וב"ב אות תמ] מתוך שתנאי מילתא אחריתי, כלומר המעשה קיים בכל אופן, [דאי אפשר לעשות מעשה רק על צד אחד], והתנאי בא לבטל המעשה, דתנאי הוי חידוש התורה שע"י תנאי אתי דיבור ומבטל המעשה, ויכול לבטל התנאי, משום שאתי דיבור ומבטל דיבור, ואחרי ביטול התנאי, נשאר המעשה בלי תנאי. ומקשים הקו"ש [ח"ב סימן מב - ג] וזכרון שמואל [סימן מז - ז] מה שייד ביטול תנאי לגבי הרי את מקודשת ע"מ שאין לך מומין, הרי בשעת קידושין היו לה מומין, ולא חלו הקדושין, ואיך יחולו אח"כ כשמבטל התנאי.

ומתריץ הקו"ש שהרא"ש סובר שאתי דיבור ומבטל דיבור למפרע, וכאילו לא היה תנאי מעולם, וחלו הקידושין בלי תנאי.

16. שערים מצויינים בהלכה

דף עג. אלא טעמא דרב, לפי שאין אדם עושה בעילתו כו'. פרש"י לענין גט, דקסבר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, ובעל לשם קידושין, ואפי' אם ימצא עליה נדרים, אבל לענין ממונא בתנאיה קאי, שאם ימצא עליה נדרים תצא בלא כתובה. הקשה הר"ן הא כיון דאין לה כתובה, שוב הוי בעילתו בעילת זנות דקי"ל כר"מ כל הפוחת בכתולה כו' הוי בעילתו בעילת זנות, ותירץ דזה דוקא בבא עליה לאחר שכבר כנסה בלא כתובה, אבל אם אין הקידושין הראשונים קידושין, משום התנאי שהותנה, א"כ הוא עכשיו מקדשה בכיאה, ולא שמענו במקדש בכיאה שתהא צריכה כתובה ואם לאו בעילתו בעילת זנות. ועי' נמי בשטמ"ק, מש"כ בשם הרשב"א והרא"ה. ועי' לקמן (פט): אלמנה מן האירוסין מנלן דאית לה כתובה, עי"ש ברש"י, וצריך לומר דהיינו אחר שכבר קידשה בכיאה כותב לה הכתובה ולא קודם שקידשה.

17. קובץ שעורים כתובות אות רמג

רמג) [דף עג ע"א] טעמא דרב שאינו עושה בעילתו זנות, ובר"ן הקשה דאכתי בעילת זנות היא שאין לה כתובה, ותירץ דאין עושה בכוונתו בעילת זנות, ודבריו סתומין, אבל נתפרשו בדברי הרשב"א בשיטה, דהא דמיקרי בעילת זנות כשאין לה כתובה מפני שהיא אין דעתה סומכת ואינה נמסרת לו אלא כזונה, וכיון שכן אף הוא יודע שבעילתו פגומה, אבל הכא הוא סבור שנתקיים התנאי וכוונתו לבעילת אישות, ולמדנו מדבריו דהאיסור תלוי בכוונתם, ולפי"ז אם שניהן סבורין שיש להם כתובה, וטועין דבאמת אין לה לא מיקרי בעילת זנות בשוגג, דבלא כוונה לשם זנות אין כאן איסור כלל, ולפי"ז באירכס לה שטר כתובה, והאשה אינה יודעת שנאבדה מותר לשהות עמה, וד"ז צריך בדיקה אחריו.

18. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף עג עמוד א

ושמואל דאמר אין צריכה ממנו גט לאו למימרא דס"ל דאדם עושה בעילתו בעילת זנות דהא משנה שלימה שנינו המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק ב"ה אומרים צריכה הימנו גט ומפרשי טעמא בגמרא משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אלא טעמא דשמואל הכא דכיון דאיכא תנאי אתנאיה סמיך ולא רמי אנפשיה דילמא איכא עליה נדרים אבל בעילת זנות ודאי לא עביד. עכ"ל הרשב"א ז"ל:

19. רמב"ם יד החזקה הלכות גירושין פרק י

(יט) הורו מקצת הגאונים שכל אשה שתבעל בפני עדים צריכה גט חזקה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והגדילו והוסיפו בדבר זה שעלה על דעתם עד שהורו שמי שיש לו בן משפחתו חוששין לו ולא תתייבם אשתו שמא שחרר שפחתו ואחר כך בא עליה ויש מי שהורה שודאי שחרר שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכל הדברים האלו רחוקים הם בעיני עד מאד מדרכי ההוראה ואין ראוי לסמוך עליהן שלא אמרו חכמים

חזקה זו אלא באשתו שגירשה בלבד או במקדש על תנאי ובעל סתם שהרי היא אשתו ובאשתו הוא שחזקתו שאינו עושה בעילתו בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או שיפרש שעל תנאי הוא בועל אבל בשאר הנשים הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות עד שיפרש שהוא לשם קדושין ואין צריך לומר בשפחה או בגויה שאינה בת קדושין שאין חוששין להן כלל והרי הבן מהן בחזקת גוי ועבד עד שיודע בודאי שנשתחררה אמו או נתגירה.

20. שערים מצויינים בהלכה

שאיין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. צ"ע מגמ' יבמות (לה.) זנות בקטנה לא שכיח, משמע דבגדולה שכיח הוא, והרי שאדם עושה בעילתו זנות. וכ"כ התוס' ריש מסכתין (ב. ד"ה שאם) דזנות דפנויות שכיח הוא. ועוד יותר כתבו במס' יומא (יט: ד"ה ואיבעל), והרי דאפי' ביוה"כ הזדמן עי"ש. וברמב"ם (אישות סופ"ז) כתב בזה"ל, שאין אדם מישראל הכשרים עושה בעילתו בעילת זנות. משמע כשידוע שהם כשרים, אבל בסתם אדם שאין מכירין אותו אין לו חזקה זו, ובמגיד משנה (אישות פ"א ה"ד) דייק מהא דהכא דאין אדם עושה בעילת זנות, דהבעילה עם פנויה הוא

איסור דאורייתא, דאי רק איסור דרבנן לא היו סומכין על חזקה זו, דעל איסור דרבנן לא זהירי בה כולהו אינשי. ובשו"ת חתם סופר (אהע"ז סי' קלג) כתב, דזנות דפנויה קיל לאינשי אע"פ שהן נדות. עוד אעתיק כאן דברי הרמב"ם (גירושין פ"י הי"ט) בזה"ל, הורו

ואי אמרינן חזקה זו דאין אדם עושה בעילתו זנות דוקא על האיש הבעול, או גם בהאשה הנבעלת, עי' מזה במשנה למלך (גירושין פ"י הי"ח) דעל שניהם נאמרו חזקה זו. עוד כתב שם דאם בעל נדה כיון שלא חששו על איסור כרת לא חששו נמי על איסור זנות. ובאבני מילואים (ריש סי' לג) הביא בשם

21. ריטב"א על כתובות דף עג/א

וא"ת וכי בעל לשם קדושין מאי הוה דהא קי"ל שהמקדש בלא עדים אין חוששין לקידושין, וי"ל דכיון דקיימא לן (גיטין פ"א ב') הן הן עידי ייחוד הן הן עידי ביאה הכא הא איכא עידי ייחוד:

22. קובץ שעורים כתובות אות רמד

רמד) [דף עג ע"א] תוד"ה והא אפליגו וכו' דלא ידענא אי בעל לשם קידושין, ולכאורה קשה כיון דאין ידוע אי בעל לשם קדושין הרי ליכא עדי קדושין, וא"כ אפילו קמי שמיא גליא שבעל לשם קדושין א"צ גט, דבשלמא אם החזקה ודאית שבעל לשם קדושין, איכא עדים, דאנן סהדי הוי כעדים, [וצ"ל דגם לענין אפוקי ממונא מהניא חזקה כזו דהא דבר שבערוה ילפינן מממון] וגדולה מזו כתבו בתוס' יבמות מ"ה גבי מי לא טבלה לנדוטה, אף דגר צריך שלשה, דכיון דידוע לכל העולם הוי כאילו עומדין שם, אבל היכא דמספקא לן ואפשר שלא בעל לשם קידושין, הא ליכא עדים על כוונתו לשם קדושין, וכעין זה כתב בשיטה בשם רבינו יונה, ב"ב קמ"ח, דספק אומדנא מיקרי דברים שבלב כיון דאין מחשבתו ידועה, וכן קשה בעדי ייחוד דצריכה גט מספק שמא בעל, ואמאי הא כיון דאפשר שלא בעל אין כאן עדי ביאה, וצ"ל דסגי אם עדים רואין את הספק, ואף דבעדים כאלו א"א לחייב מיתה אם זינתה דאין ממיתין מספק, מ"מ מיקרי קדושין בעדים.

23. קובץ הערות - סימן עא

(ב) וביאור הסוגיא שם, דמספקא להו בגמ' בדינא דהממע"ה, אם הוא דין ודאי או אינו אלא ספק, דכיון דלא ידעינן של מי הוא, אין כח לבי"ד לעשות שום מעשה בזה, וממילא נשאר אצל המוחזק, דאין אנו יכולין להוציא ממנו, וממילא אם תפס השני, ג"כ אין להוציא ממנו, מהאי טעמא גופא דאין לעשות מעשה מספק, והוי דינא דכל דאלימ גבר, וא"כ גם בשעה שהוא אצל הראשון אינו אלא ספק שלו ולא ודאי שלו, ואם קידש אשה בממון זה אינה אלא ספק מקודשת. או דילמא דדינא דהממע"ה הוא דין ודאי ולא ספק, דכמו דבאיסורין אזלינן בתר חזקה והוי דין ודאי ולא ספק, ה"נ בממון אזלינן בתר חזקת ממון, והוא ג"כ דין ודאי, דספק ממון נשאר אצל המוחזק בתורת ודאי, ואם קידש אשה בממון זה הוי ודאי קידושין, ומשו"ה אי תפס אידך מפקינן מיניה. וזהו דפריך, אי אמרת תקפו כהן אין מוציאין מידו, משום דדין מוחזק אינו דין ודאי אלא משום דמספק א"א לעשות מעשה ולהוציא ממנו, א"כ גם בשעה שהוא אצלו אינו אלא ספק שלו, ואיך יכול לפטור ודאי חיוב מעשר בספק שלו, אלא על כרחך דתקפו כהן מוציאין מידו, משום דדין מוחזק הוא דין ודאי ולא מטעמא דכל דאלימ גבר, ומשו"ה הוי ודאי שלו לכל הדינים, ויכול לצאת באתרוג כזה ביום ראשון, וכן יכול לפטור בזה ודאי חיוב מעשר שלו:

24. ריטב"א על כתובות דף עג/ב

מר סבר אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משוה פרוטה וגמר ובעל לשם קדושין וכו'. פירוש אדם יודע לאו דוקא דא"כ היאך קדשה מתחלה בפחות משוה פרוטה ולא קדשה בפרוטה...

25. שערים מצויינים בהלכה

אדם יודע שאין קדושין תופסין בפחות משוה פרוטה, וגמר ובעל לשם קידושין. מדקדקים אם אדם יודע שכן הוא, א"כ למה עשה כן שקידשה בפחות משוה פרוטה, וכתב בשטמ"ק בשם הריב"ש דאינו יודע בודאי, אלא יודע ואינו יודע, ולכן גבי ביאה לא מחית נפשיה לספיקא ובעל לשם קדושין, משא"כ בתנאי שהיתנה עמה, הוא סובר כיון שנכנסה לחופה עמו מסתמא אין עליה נדרים ומומין ובעל סתם. נראה לי דיש לפרש הא דקידש בפחות משוה פרוטה, משום שלא היה לו ביותר, וסבר דעכ"פ יחול מקצת קדושין, כן חשב במחשבותיו, ועתה כועל לשם קדושין שיהיו קדושין גמורין.

26. רשב"ם על בראשית פרק כט פסוק כה

(כה) והנה היא לאה - בדבר שלא נודע תחילה אומר והנה. וכן והנה חלום:

27. חזקוני על בראשית פרק כט פסוק כה

וא"ת והא היו לה קדושי טעות דהוא סבור שהיא רחל. וי"ל משידע שהיא לאה בעל לשם קדושין.

28. פירוש הריב"א על בראשית פרק כט פסוק כה

והנה היא לאה. פרש"י לפי שמסר יעקב לרחל סימנים אמר בפרק יש נוחלין שהסימן נדה חלה הדלקת הנר, והקשה ר"ת היאך היו קדושי לאה קדושין הא הו קדושי טעות שהיה בדעתו לקדש רחל ולבן מסר לו לאה במקום רחל. ותירץ הר"ר אליקים שיעקב היה ירא מרמאותו של לבן כדכתיב ברחל בתך הקטנה כדפרי' שם והיה חושש ללבן שמא יחליף בלאה ואמר בלבן אם זאת רחל יהיו קדושין לשם רחל ואם יחליף לי רחל ללאה יהיו לשם לאה כדי שלא יעשה בעילתו בעילת זנות:

29. ספר באר מים חיים - פרשת ויצא - פרק כט

ואולם נודע אומרם ז"ל (כתובות כ"ח ע"ב) ומה בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים בעצמן לא כל שכן ובודאי נתן הקב"ה בלב יעקב שאף על פי כן יכניס מורא בלבבו על רמאותו של לבן אולי רימהו ונתן לו לאה תחת רחל וחזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכיוון לשם קידושין ועיקר כי מידי ספק לא יצא פן יחליפנה וימיר אותה וכיוון לשם קידושין גמורים. וזהו שאמר הכתוב להלן ויהי בבוקר והנה הוא לאה, שדקדקו המפרשים בתיבת והנה שאינו מסודר בסדר הלשון והיה לו לומר וירא וכדומה וגם למה נכתב הוא בוא"ו ובחירק עיין בדבריהם. ולדברינו נכון כי יעקב הנה גם בלילה היה חושב אפשר רימהו לבן הארמי ונתן לו לאה בתו ובבוקר כאשר נתקיים בו (איוב ג', כ"ה) ואשר יגורתי יבוא לי, אמר הכתוב והנה הוא לאה פירוש הנה היא לאה שחשב עליה הוא בלילה, ובבוקר הוא שהודיע שהיא היא הלאה אשר חשב וירא ממנה: